

Kulczyński, Wacław

Główne kierunki rozwoju Żyrardowa

Notatki Płockie 15/2-56, 27-29

1970

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

- wpływanu na kierownictwo zakładów pracy i pracowników celem systematycznego poprawiania warunków bezpieczeństwa i higieny pracy, organizacji pracy, pogłębienie rozeznania warunków pracy i narażeń zawodowych m. in. drogą prowadzenia pomiarów środowiskowych przez własne i inne laboratoria toksylogiczne,
- zabezpieczeniu odpowiednich warunków lokality, wyposażenia i komfortu pracy dla zakładów przemysłowej służby zdrowia,
- uzupełnieniu przez zakłady przemysłowe obsady kadrowej przez angażowanie sekretarek i rejestratorek (podstawa prawna: Uchwała 353 Rady Ministrów z dnia 19.XI.1962 r. MP Nr 82, poz. 384, Zarządzenie Ministra Finansów z dnia 15.XI.1963 roku MP Nr 85, poz. 412, Uchwała 402 Rady Ministrów MP Nr 95 z 1963 r. poz. 444, zarządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 26.VII.1965 r. MP Nr 40, poz. 229, pismo okólne Ministra Zdrowia i O. S. z dnia 9.II.1970 r. znak: LgK-0232-55/69 do ministrów resortowych dotyczące opłacania rejestratorek (sekretarek) medycznych,
- stworzeniu pracownikom przemysłu możliwości wypoczynku, masowej kultury fizycznej, zabezpieczenie sprawnej, o dużej częstotliwości komunikacji i dobrego zaopatrzenia w artykuły codziennego użytku,
- skłanianiu kierownictwa zakładów do tworzenia pracowni synekologii pracy i poradni rehabilitacyjnych oraz prowadzenia rehabilitacji zawodowej,
- przestrzeganiu przez kierownictwo zakładu realizowania podstawowych obowiązków, a między innymi: zabezpieczenie frekwencji na badaniach profilaktycznych, realizowanie zaleceń przemysłowej służby zdrowia w zakresie poprawy stanu sanitarnego zakładów i poprawy warunków pracy, tworzenia komisji do zmiany pracy ze wskazań lekarskich i przestrzeganie zaleceń służby zdrowia odnośnie zdolności do pracy, okresowe analizowanie stanu zdrowia załóg i absencji chorobowej,
- tworzeniu właściwych stołówek pracowniczych, lokalizowanie na terenie zakładów bufetów i kiosków spożywczych i innych form realizowania poprawy jakości i liczebności korzystających ze zbiorowego żywienia,
- zabezpieczeniu mieszkań i innych świadczeń socjalnych pracownikom przemysłowej służby zdrowia na równi z innymi pracownikami zakładu,
- opiniowaniu przez właściwe organa inspekcyjne i służbę zdrowia projektów budowy, rozbudowy i modernizacji zakładów,
- ściślejszym przestrzeganiu przeciwwskazań do zatrudniania i niezatrudniania kobiet i młodocianych na stanowiskach zabronionych.

Rady narodowe winny ściślej współpracować z kierownictwem Wydziałów Zdrowia i Opieki Społecznej, Obwodowych Przychodni i Wojewódzką Przychodnią Przemysłową w realizowaniu planowego ukierunkowanego rozwoju pełniejszej ochrony zdrowia pracowników.

WACŁAW KULCZYŃSKI

Główne kierunki rozwoju Żyrardowa

Przede wszystkim pragnę podziękować za udostępnienie łam „Notatek Płockich” dla mojej wypowiedzi. Przed jej napisaniem, sięgnąłem po nr 1/41 z 1967 r. „Notatek”, wydany z okazji odbywającej się wówczas XI Wojewódzkiej Konferencji Sprawozdawczo-Wyborczej PZPR. Wydanie to zostało otwarte artykułem tow. J. Pińkowskiego na temat „Ważniejszych zadań i problemów rozwoju województwa warszawskiego w latach 1966—1970”.

Dzisiaj znajdujemy się w okresie realizacji ostatniego roku bieżącego planu 5-letniego, a wyniki osiągnięte w ciągu ostatnich czterech lat pozwalają już na dokonanie wstępnej konfrontacji planowanych zadań z ich realizacją. **Konferencja ta wypada dla Żyrardowa korzystnie, gdyż większość zadań planu 5-letniego jest realizowana na bieżąco, a pod wieloma względami osiągnięte zostały lepsze efekty, niż zakładaliśmy.** Niemniej dalej stajemy przed wieloma problemami, których rozwiązanie ma zasadnicze znaczenie z punktu widzenia uzyskania dalszej poprawy warunków życia mieszkańców. Miasto nasze stanowi nadal jedną z poważniejszych aglomeracji przemysłowych na terenie woj. warszawskiego, a najpoważniejszą w rejonie południowo-zachodnim Mazowsza i północno-wschodnim województwa łódzkiego, z których graniczy. Żyrardów tym się jednak

różni m. in. od innych miast uprzemysłowionych województwa, że jego zasadnicza struktura ukształtowała się w okresie znacznie wcześniejszym, aniżeli w pozostałych. Oznacza to szereg niekorzystnych konsekwencji dla warunków bytowych mieszkańców miasta.

Przede wszystkim, jak wiadomo, głównym przemysłem Żyrardowa jest przemysł lekki, który charakteryzuje się najwyższym stopniem zużycia środków trwałych, przy czym zakłady budowane przez rodzimych i obcy kapitał nigdy nie uwzględniały podstawowych potrzeb socjalnych i pracy licznej rzeszy robotników. Jednocześnie charakter produkcji zdecydował o tym, że zakłady stały się źródłem utrzymania głównie dla kobiet, a w minimalnym stopniu dla mężczyzn. **Jednocześnie zabudowa miejska nosi wszelkie cechy okresu żywiolowego rozwoju kapitalizmu, doprowadzonej do skrajności w zapędach do maksymalnych zysków tandety, bez tak jednak charakterystycznej dla wielu innych podobnych miast zabudowy mieszczańskiej, czy wielokapitalistycznej.**

Powojenny wysiłek skoncentrowany został na odbudowie istniejącego potencjału produkcyjnego i tworzeniu pilnie potrzebnych miejsc pracy, rozwoju szkolnictwa i służby zdrowia oraz budowie nowych izb mieszkalnych, wraz z uzbrajaniem terenów pod budownictwo. Zrealizowany w tym zakresie program, stwarzając dobrą podstawę do dalszych przeobrażeń, nie zmienił jednak zasadniczego obrazu miasta, po-

zostawiając do odrobienia przede wszystkim, w porównaniu z szybko rozwijającymi się innymi ośrodkami w kraju i województwie, szereg zasadniczych wiekowych zaniedbań. Z tego punktu widzenia szczególnie cenne były dla nas ostatnie lata bieżącego planu 5-letniego. Poszukując właściwych dróg rozwoju, dostępnych w aktualnych warunkach, określiliśmy dwie zasadnicze:

należy doprowadzić w maksymalnie szybkim czasie do modernizacji i rekonstrukcji przemysłu lekkiego w mieście, który zatrudnia 3/4 ogółu pracujących i z tego tytułu rzutuje zasadniczo na warunki bytowe mieszkańców:

budownictwo mieszkaniowe i handlowo-usługowe należy skoncentrować w rejonie śródmiejskim, likwidując równolegle w tym rejonie starą, drewnianą zabudowę.

W skonkretyzowaniu powyższych zamierzeń pomogły nam w sposób zasadniczy dwa opracowania: przestrzenny plan zagospodarowania Żyrardowa do roku 1985 oraz wyłoniony w drodze konkursu PWRN, plan zagospodarowania centrum miasta do roku 1985. Czynnikiem koordynującym zamierzenia w głównych zarysach stały się „Zasady rozwoju regionu warszawskiego” zatwierdzone przez Radę Ministrów.

W ślad za wyznaczonymi głównymi kierunkami działania, poszły konkretne prace. W przemyśle uzyskaliśmy w drugiej połowie bieżącego planu 5-letniego podwojenie nakładów inwestycyjnych, w porównaniu z ubiegłymi latami, a zatwierdzone przez KSRY plany na lata 1970—1975 zakładają utrzymanie tego tempa. W rezultacie prowadzonych inwestycji załogi przyjęły do realizacji ambitne zamierzenia, charakteryzujące się m. in. wzrostem produkcji globalnej o 131% na koniec kolejnego planu 5-letniego, przy pokryciu w ok. 90% przyrostu produkcji wzrostem wydajności pracy. Realizowanej modernizacji towarzyszy także poprawa warunków pracy. Znacznie bardziej napięte i ambitne zadania przyjęła na siebie załoga Zakładów Lniarskich, która już b.r. planuje osiągnąć 2,5-krotny wzrost produkcji eksportowej na rynki wysoko przemysłowych krajów kapitalistycznych. Dla dalszego rozwoju tej produkcji poważne znaczenie będzie miał budowany już oddział apretury niemnącej, który przyczyni się do uszlachetnienia i unowocześnienia wyrobów lniarskich oraz umożliwi zwiększyć zakres przeznaczenia tych tkanin. Najważniejszą jednak inwestycją przemysłu w najbliższych latach stanie się przygotowywana aktualnie budowa elektrociepłowni. Obiekt ten zastąpi przestarzałe już urządzenie tego typu, eksploatowane od lat przez zakłady, a przede wszystkim umożliwi pokrycie stale wzrastającego zapotrzebowania na energię w związku z zachodzącym postępem technicznym. Rozważana także jest możliwość skoordynowania tej inwestycji z inwestycjami miejskimi, celem równoległego poszerzenia jej zakresu o potrzeby energetyczne przygotowywanego do realizacji budownictwa mieszkaniowo-usługowego w centrum miasta.

Rozpoczęcie pierwszych, większych prac budowlanych w rejonie śródmiejskim przewidujemy w 1973 r. od realizacji nowoczesnych obiektów handlowo-usługowych. Do tego czasu winniśmy nie tylko przygotować dokumentację, ale przede wszystkim zrealizować dwa ważne i trudne zadania:

- wyburzyć do końca starą zabudowę mieszkalną i przekwaterować jej mieszkańców do innych izb. O randze problemu świadczy fakt, że dotąd rozebranych zostało ponad 100 domów, w których zagęszczenie przekracza 3 osoby na 1 izbę, a mimo to nie uzyskaliśmy jeszcze wystarczająco wolnych pod zabudowę terenów,
- doprowadzić do miasta z jego okolic odkryte niedawno zasoby wody, gdyż aktualna sytuacja na tym odcinku hamowała dotąd rozwój miasta, uniemożliwiając te posunięcia inwestycyjne, które przyczyniały się do zużycia wody w zbyt dużym, jak na warunki miasta stopniu.

Obok przedstawionych wyżej wyłoniło się także zadanie, związane z silniejszym powiązaniem Żyrardowa z podregionem warszawsko-pruszkowskim oraz sąsiadującymi powiatami innych podregionów. Wstępna analiza wykazała bowiem, że w tym zakresie nie zostały wykorzystane wszystkie możliwości Żyrardowa, stosownie do jego potrzeb oraz potrzeb okolicznych terenów. Analiza ta opiera się na następujących przesłankach:

- jednostronny charakter przemysłu nie stwarza wystarczających możliwości zatrudnienia dla wszystkich mieszkańców miasta, rezultatem czego jest m. in. znaczna, bo dochodząca 3 tysięcy liczba ludzi, głównie mężczyzn, dojeżdżających do pracy w kierunku Warszawy. Związane to jest z tendencją stopniowego osiedlania się w Warszawie, bądź rejonie podwarszawskim. Sytuacja ta jest niekorzystna dla rozwoju Żyrardowa i warunków bytu jego mieszkańców, ale również wydaje się sprzeczna z kierunkiem deglomeracji i komplikuje ten proces. Chcąc w sposób planowy uzyskać zamierzone efekty deglomeracyjne, należy stworzyć możliwie atrakcyjne warunki pracy i zamieszkiwania poza izochroną dogodnych dojazdów do pracy w Warszawie. Warunki takie spełnić może Żyrardów, który dodatkowo dysponuje korzystnie położonymi wolnymi terenami przemysłowymi o wysokim stopniu uzbrojenia,
- rok rocznie mury Żyrardowskiego Zespołu Szkół Zawodowych opuszcza kilkuset absolwentów przygotowanych do pracy w przemyśle elektromaszynowym. Nie znajdują oni w większości zatrudnienia w swym mieście, co rzecz oczywista pogłębia ruchy migracyjne. Stąd prosty wniosek, by doprowadzić w Żyrardowie do budowy zakładu przemysłowego o charakterze elektromaszynowym oraz zwiększyć tempo budownictwa tzw. ogólnego,
- w wielu powiatach sąsiednich występują pewne nadwyżki kobiet, poszukujących pracy w zawodach najbardziej im odpowiadających. Ponieważ założenia planu 5-letniego przewidują w Żyrardowie, w wyniku modernizacji, zmniejszenie się zatrudnienia w przemyśle lekkim, jesteśmy zainteresowani, by kierując się bilansem zatrudnienia nie tylko w skali miasta, doprowadzić w Żyrardowie do stworzenia nowych miejsc pracy dla kobiet. Decyzja taka utrzymałaby niezbędną w zakresie rynku pracy kobiet równowagę, a jednocześnie pozwoliłaby uzyskać znacznie szybciej efekty ekonomiczne, aniżeli przy budowie nowego zakładu w terenie bez tradycji przemysłowych.

Poparciem dla tak przyjętych kierunków działania są m. in. prace prof. Mrzygłoda oraz prof. St. Leszczyckiego, przewodniczącego Komitetu Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PAN. Wydaje się, że pierwsze lata realizacji planu przestrzennego rozwoju województwa dostarczyły znacznie więcej elementów, skłaniających do weryfikacji dotychczasowych za-

łożeń. Na tym tle wyłania się potrzeba przystąpienia do bardziej szczegółowych opracowań w ramach poszczególnych podregionów i określenia wzajemnych powiązań między powiatami oraz z sąsiadującymi ze sobą podregionami. Przygotowania do realizacji kolejnego planu 5-letniego potrzebę tę potęgują.

REGINA KANIEWSKA

Z działalności ORN w Tarczynie

W ostatnim okresie Osiedlowa Rada Narodowa koncentrowała swoją działalność na rozbudowie urządzeń komunalnych, jak wodociągi, kanalizacja, modernizacja oświetlenia ulic, wymiana nawierzchni ulic, budowa chodników, przebudowa rynku, zakładanie zielenicy i kwietników. Realizowane zadania wynikały z programu wyborczego Osiedlowego Frontu Jedności Narodu za okres kadencji 1965—1969.

Osiedlowa Rada Narodowa, działając w oparciu o uchwalane corocznie plany, opracowane na podstawie planów gospodarczych, realizowała poszczególne zadania w miarę posiadanych środków finansowych nie tylko budżetowych, ale poszerzonych partycypowaniem miejscowych instytucji i wkładem ludności.

W ostatnim okresie łączna wartość czynów społecznych wyniosła 785 tys. zł, w tym wkład miejscowych instytucji 418 tys. zł, co przy ogólnej liczbie mieszkańców 2178 osób, czyni 360 zł na jednego mieszkańca.

Uzyskane środki uzupełniły budżet osiedla i wpłynęły poważnie na wykonanie takich zadań, jak położenie 2236 m² nawierzchni brukowej, 1080 mb chodnika, przebudowę rynku o powierzchni 5380 m², budowę dalszych odcinków wodociągu o długości 2900 mb, kanalizacji deszczowej długości 788 mb, uzupełnienie oświetlenia ulicznego 45 lampami rtęciowymi, założenie 0,7 ha zieleni oraz budowę gazociągu o długości 4500 mb.

Włączenie do współpracy i świadczeń szerokich mas społeczeństwa zawdzięczamy aktywności poszczególnych komisji, członków Prezydium ORN i komitetów blokowych.

Z każdym rokiem rosną nowe zadania, których realizacja może nastąpić przy wspólnym wysiłku społeczeństwa i miejscowych instytucji. Postanowiliśmy zatem w dalszym ciągu pozytywnie do współpracy jak najszerzej aktywować, a przede wszystkim **młodzież zrzeszoną w organizacjach ZMS i ZMW, które powinny stać się ośrodkiem inicjatywy społecznej.**

W ramach czynów społecznych zamierzamy wybudować remizę strażacką, adaptować obecny Dom Ludowy na Dom Kultury, urządzić basen kąpielowy, lodowisko, boisko sportowe itp.

Najbardziej dotkliwym przypadkiem w ostatnim okresie był dla nas pożar dwóch budynków mieszkalnych, w wyniku którego 14 rodzin pozostało bez dachu nad głową. Stanęliśmy wobec bardzo poważnego problemu, ale dzięki pomocy finansowej Prezydium Wojewódzkiej i Powiatowej Rady Narodowej wybudowaliśmy dwa budynki awaryjne o 12 mieszkaniach, do których już w grudniu wprowadzono pogorzalców. Należy podkreślić, że poparcie jednostek nadrzędnych w rozwiązywaniu często trudnych spraw odgrywa bardzo istotną rolę.

Podsumowując wykonanie zadania i biorąc pod uwagę nowe zamierzenia, należy podkreślić duże oszczędności uzyskiwane dzięki zastosowaniu systemu gospodarczego w wykonywaniu większości robót. Prace prowadzone systemem gospodarczym, pod fachowym nadzorem, są wykonane terminowo i tanio. Budowę wodociągu, gazyfikację, częściowo kanalizację oraz prace brukarskie wykonywaliśmy wyłącznie systemem gospodarczym.

WŁADYSŁAW LASKOWSKI

Decentralizacja uprawnień jako czynnik aktywizacji

Prowadzona od kilku lat w województwie warszawskim polityka przekazywania uprawnień rad wyższego stopnia do miejskich rad narodowych ma tak swoich zwolenników, jak i przeciwników. Pomijając zawsze występujące w takich przypadkach za i przeciw trzeba

stwierdzić obiektywnie, że tzw. **decentralizacja uprawnień podnosi rolę gospodarzy miasta, tj. prezydiów mrn. nie stanowiących powiatów, a także zwiększa zakres odpowiedzialności i troski o sprawy miejskie.**